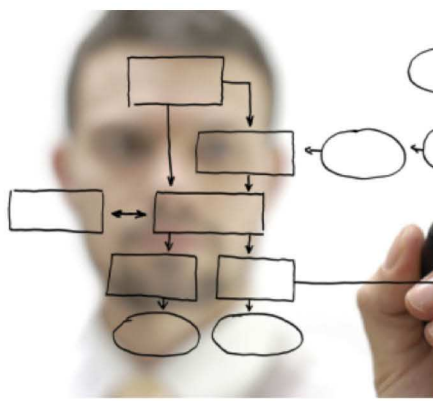

2015

Kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck i Kronobergs län

**INSTITUTET FÖR LOKAL OCH
REGIONAL DEMOKRATI**

Rapportens författare:
Maja Debeljak

Videum Science Park
351 96 VÄXJÖ

0470-77 85 50
info@id-vaxjo.com
www.id-vaxjo.com

Sammanfattning

Institutet för lokal och regional demokrati (ID) har på uppdrag av Länsstyrelsen i Kronobergs län under april-juni 2015 genomfört en kartläggning med fokus på att undersöka förekomsten, förutsättningar, stöd, behov och önskvärda insatser kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck inklusive arrangerade äktenskap, tvångsäktenskap och könsstympling i Kronobergs län.

Sammanlagt har ett 40-tal samtal, varav 34 ingående intervjuer, genomförts med personer som arbetar inom offentlig sektor, myndigheter och ideella organisationer för att besvara de temaområden som studien utgått ifrån.

Resultatet visar bland annat på att förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i samtliga kommuner i Kronobergs län. Däremot finns ingen tillförlitlig statistik på området. Inga riktlinjer eller handlingsplaner för arbetet finns i någon av kommunerna i länet. Dessutom skiljer sig förutsättningarna för arbetet åt i kommunerna. Behov som till exempel kompetensutveckling av personal, informationsinsatser till nyanlända och föräldrar, styrdokument och rutiner för arbetet samt förebyggande insatser kopplat till integration och värdegrundsarbete pekas ut som grundläggande.

Information om heder finns och medvetenheten har sakta ökat, dock krävs långsiktiga och varaktiga insatser. Kartläggningen pekar även på prioritering av frågan på dagordningen för att få det stöd som behövs från chefsnivå och politiken.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1 Inledning	6
Kartläggningens syfte och innehåll.....	6
Disposition	7
Länsstyrelsernas uppdrag	8
Kvinnofrid Kronoberg.....	8
Metod och genomförande.....	9
Avgränsningar	10
Definitioner.....	10
Arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap.....	11
Könsstympling	11
Lagar och rättigheter.....	12
Mänskliga rättigheter och jämställdhet - några gemensamma utgångspunkter.....	12
Barnkonventionen	13
Socialtjänstlagen.....	14
2 Resultat	15
Hur uppkommer kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck?	15
Förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck i Kronobergs län....	16
<i>Sammanfattning: förekomsten av HRV i Kronobergs län</i>	24
Stöd som erbjuds.....	25
<i>Sammanfattning: stöd som erbjuds</i>	26
Uppföljning av ärenden	27
<i>Sammanfattning: uppföljning av ärenden</i>	27
Förutsättningar för att arbeta med hedersrelaterat våld och förtryck .	28
<i>Sammanfattning: förutsättningar för att arbeta med hedersrelaterat våld och förtryck</i>	30
Behov och önskvärda insatser.....	32
<i>Sammanfattning: behov och önskvärda insatser</i>	36
Samverkan inom länet	36

<i>Sammanfattning: samverkan inom länet</i>	37
Kartläggning 2004.....	38
3 Sammanfattande diskussion och rekommendationer inför framtida insatser	39
Rekommendationer inför framtida insatser	41
Referenser	43
Bilaga 1 – Förekomsten av HRV i Kronobergs län	44
Bilaga 2 – Respondenter.....	53
Bilaga 3 – Ytterligare kontakter	56
Bilaga 4 – Intervjufrågor	57

1 Inledning

I detta kapitel beskrivs syfte, metod och tillvägagångssätt av kartläggningen. Avsnittet beskriver även länsstyrelsernas uppdrag och Kvinnofrid Kronoberg samt redogör för definitioner av hedersrelaterat våld och förtryck inklusive arrangerade äktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.

Kartläggningens syfte och innehåll

Hedersrelaterat våld och förtryck har uppmärksammats allt mer i Sverige under de senaste åren. Som ett led i en framtida satsning på det förebyggande arbetet önskar Länsstyrelsen i Kronobergs län få en nulägesbild över förekomsten av hedersrelaterat våld inklusive könsstympning, arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap¹. Det har tidigare inte genomförts riktade insatser på området i Kronobergs län och således efterfrågas en aktuell genomgång av situationen idag.

Syftet med kartläggningen är således att:

- få en bild av förekomsten av personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck inklusive könsstympning, arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap i Kronobergs län
- ge en nulägesbild inför framtida uppföljningar
- synliggöra behov av samt ge förslag till insatser som leder till minskad förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck inklusive könsstympning, arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap

Kartläggningen syftar till att föra fram berörda aktörers erfarenheter, aktuellt arbete på området men även behov. Slutdiskussionen och rekommendationerna i denna rapport samlar de viktigaste slutsatserna och önskemålen inför framtida insatser. Studien har undersökt det hedersrelaterade våldets komplexitet genom att bland annat identifiera förekomsten av företeelsen mellan 2014-2015 genom kvalitativa intervjuer med relevanta aktörer. Kartläggningen har även studerat förekomsten av fall där både kvinnor, flickor, män och pojkar utsatts. Vidare omfattar studien personer äldre än 25 år.

---

¹ Hedersrelaterat våld och förtryck inklusive könsstympning, arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap benämns i denna rapport även som "HRV".

Således baseras underlaget till denna kartläggning på intervjuer med relevanta aktörer inom kommuner, myndigheter, sjukvården, ideella organisationer med flera i de åtta kommunerna i Kronobergs län.

Studien ska kunna användas som underlag kring det fortsatta arbetet som bör bedrivas i Kronobergs län. Därmed har behov samt förslag på förebyggande insatser lyfts fram för att identifiera förbättringsområden som kan leda arbetet framåt inför framtida insatser.

Kartläggningen ger en övergripande nulägesbeskrivning över det arbete som bedrivs runt om i länet samt synliggör de behov som finns kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck, könsstypning arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap. Kartläggningen knyter delvis an till frågeställningar i rapporten från 2004, "Rätten till ett eget liv" som också sammanfattas i resultatdelen.

Disposition

Denna rapport är upplagd på följande sätt:

Kapitel 1 – presenterar kartläggningens syfte, innehåll, metod och tillvägagångssätt. Definitionen av hedersrelaterat våld och förtryck inklusive arrangerade äktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning liksom kartläggningens avgränsningar anges också.

Kapitel 2 – redovisar resultatet av kartläggningen med utgångspunkt i de frågeområden som ligger till grund för datainsamlingen. En nulägesbeskrivning i respektive kommun och länet i övrigt presenteras samt illustreras sammanfattande i tabellformat (se bilaga 1). Efter varje temaområde sammanfattas de viktigaste slutsatserna. Kartläggningen knyter även an till frågeställningar från den tidigare studien "*Rätten till ett eget liv*"² från 2004.

Kapitel 3 – är en sammanfattande diskussion där utvärderaren kommenterar delar av det som framkommit. Utvärderaren lyfter fram både positiva faktorer såväl som problem och utmaningar som identifierats. Här ges även förslag på rekommendationer för det fortsatta arbetet.

---

² Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar, Kronoberg, "*Rätten till ett eget liv*" *Hedersrelaterat hot och våld*, 2004

Länsstyrelsernas uppdrag

Länsstyrelsernas uppgift inbegriper bland annat att samordna den statliga och kommunala verksamheten i länet genom att främja och stödja insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa insatser kan till exempel vara att anordna utbildningsinsatser och föreläsningar, eller att fördela utvecklingsmedel till kommuner och andra organisationer. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket är en del av jämställdhetsarbetet och tar sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna.

Länsstyrelserna har flera olika uppdrag inom det fjärde jämställdhetspolitiska målet. Det regionala övergripande uppdraget är:

1. att stödja regional samordning av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck och insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.
2. att erbjuda regionalt kompetens och metodstöd i arbetet mot mäns våld mot kvinnor till kommunala och ideella organisationer i samverkan med socialstyrelsen.
3. att stärka förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck lokalt och regionalt, Uppdraget innefattar även insatser som syftar till att motverka att unga blir gifta mot sin vilja samt att förebygga könsstympling av barn och unga.

Kvinnofrid Kronoberg

Nätverket "Kvinnofrid Kronoberg" samordnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län och är en grundläggande aktör för att informera och bland annat upplysa om olika sorters våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld. Samverkansorganet startade 1998 med förslag i regeringens proposition "Kvinnofrid". Syftet är att verka för att minska och uppmärksamma mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Nätverket består av ett 30-tal personer från länets samtliga kommuner. Därutöver ingår Migrationsverket, Region Kronoberg, Kvinnojourerna, Kriminalvården, Polismyndigheten, Studenthälsan Linnéuniversitetet, Arbetsförmedlingen samt Brottsofferjouren.

Nätverksträffar anordnas två gånger per termin och fokuserar på ett särskilt tema vid varje möte. I april 2015 var temat för träffen just hedersrelaterat våld och förtryck. Under mötet presenterades bland annat syftet med aktuell kartläggning. Även nationell information förmedlas under mötena. Susanne Jansson, utvecklingsledare på

Länsstyrelsen i Kronobergs län i arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, samordnar arbetet och ansvarar även för att anordna konferenser, seminarier och utbildningar i länet. Syftet är att medlemmarna inom nätverket ska sprida informationen utåt i sina respektive verksamheter.

Metod och genomförande

Materialet från studien bygger främst på underlag insamlat genom kvalitativa intervjuer som genomförts med relevanta personer som har kännedom om eller på annat sätt kommer i kontakt med hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning, arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap. Aktörerna har identifierats i dialog med Länsstyrelsen i Kronobergs län. Därutöver har utredaren identifierat ytterligare relevanta aktörer.

Utvärderaren deltog vid Kvinnofridsmötet den 24 april, 2015 och fick möjligheten att presentera kartläggningen och dess syfte samt på plats boka in intervjuer med aktörer i Kronobergs län. Övriga förfrågningar skickades ut via e-mail tillsammans med en förklaring av syftet med kartläggningen. Intervjuerna genomfördes under perioden april-juni 2015 och har främst utförts via telefon för att nyttja tiden maximalt samt ta hänsyn till miljöpåverkan vid transporter. Tre intervjuer har genomförts under direktmöten då respondenten efterfrågade det. Den genomsnittliga intervjun har tagit cirka 30-60 min. Samtalen har utgått ifrån en intervjumall som utarbetats för kartläggningen, se bilaga 4. Eftersom arbetet och förutsättningarna skiljer sig åt i de åtta kommunerna har detta styrt antal intervjuer som genomförts i respektive kommun. Förutsättningarna i kommunerna beskrivs mer i resultatdelen. Resultaten i studien bygger på intervjuunderlaget och beskrivningen som presenteras är det tillstånd som gällde i respektive kommun under den period då kartläggningen genomfördes.

Materialet bygger på intervjuer med enskilda individer som arbetar inom ämnesområdet. Därmed kan de ses som subjektiva men strävan har varit att belysa den generella problematiken så gott det går genom riktade och specifika frågeställningar. Respondenternas svar har varit utgångspunkten i kartläggningen.

Avgränsningar

Hedersrelaterat våld och förtryck ingår i begreppet mäns våld mot kvinnor men har urskilts från detta i denna kartläggning. Det saknas officiell statistik på hedersrelaterat våld och förtryck att tillgå i Kronobergs län. Dock har utredaren efterfrågat kända eller uppkomna ärenden från 2014-2015 och det är dessa siffror som har redogjorts för i kartläggningen.

Kartläggningen har inte rangordnat eller jämfört arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning, arrangerade- och tvångsäktenskap mellan kommunerna, i vissa fall har en aktör lyfts fram för att beskriva ett gott exempel eller en framgångsrik satsning. Likaså gör kartläggningen ingen ekonomisk redogörelse för aktörernas satsningar på området.

Även om intervjupersonerna har beskrivit specifika fall har dessa inte alltid återgetts i detalj med hänsyn till personernas identitet och skyddsbehov, detta gäller framförallt förekomsten av ärenden i mindre kommuner.

Definitioner

En definition av **hedersrelaterat våld och förtryck** är:

”Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas bland annat av att det är kollektivt utövat, det vill säga att det kan vara flera förövare, till exempel i den närmaste familjen, samt att det kan vara sanktionerat eller pådrivet från omgivningen. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central liksom att valet av partner inte är individens utan familjens eller ett större kollektivs angelägenhet”³.

Hedersrelaterat våld och förtryck tar sin utgångspunkt i det kollektiva förtrycket där individens rättigheter och självständighet är underordnat familjen eller gruppens förväntningar och krav⁴. Begreppet diskuteras ofta som mäns våld mot kvinnor i nära relationer. En likhet är att kontrollen av den våldsutsatta är stark och begränsar

---

³ <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19317/2014-1-6.pdf> (hämtad 2015-06-10)

⁴ <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/hedersfortryck/Sv/om-hedersfortryck/Pages/default.aspx> (hämtad 2015-06-10)

handlingsfriheten. Skillnaden består i att mäns våld i nära relationer utförs främst individuellt medan hedersrelaterat våld utförs kollektivt⁵.

De utsatta kan vara både kvinnor/flickor och män/pojkar. HBTQ-personer kan också utsättas för att de ”vanäras” familjens heder. Likaså kan förövarna vara både män och kvinnor. Hederskulturen påverkar pojkarna och männen på så sätt att de är ansvariga för att se till att hedern ”återupprättas” genom att till exempel kontrollera eller bevaka kvinnliga familjemedlemmar. Kräns hedern kan förtrycket resultera i olika sorters våld som fysiskt, psykiskt, socialt eller sexuellt men också innefatta arrangerade äktenskap eller tvångsäktenskap⁶. Forskning visar inget samband mellan våldsutövandet och någon specifik religion, utan hedersförtrycket förekommer inom många religioner och kulturer⁷.

Arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap

Arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap är en del av hedersproblematiken. Lagen som trädde i kraft den 1 juli 2014 är ett förstärkt skydd mot barn- och tvångsäktenskap och stipulerar att individer har rätten att själva få välja om eller med vem man vill gifta sig med⁸. Sedan 1 juli 2014 är det inte längre möjligt att ansöka om äktenskapdispenser från Länsstyrelsen. Det innebär att den som är under 18 år inte får ingå äktenskap och det finns inga möjligheter att göra undantag från denna regel.

Könsstympling

Förekomsten av könsstympling i Kronobergs län har undersökts i denna kartläggning, begreppet kommer att behandlas och redogöras för genomgående i kartläggningen liksom arrangerade äktenskap och tvångsäktenskap som också ingår i det vida begreppet hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt Socialstyrelsen finns det olika uppfattningar

---

⁵http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Hedersrelaterat_vald_och_fortryck/Hedersrelaterat_vald_och_fortryck__Kunskapsbankens_amnesguide_/ (hämtad 2015-06-10)

⁶ <http://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/mer-om-vad-vi-gor/hedersrelaterat-vald/>

⁷http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Hedersrelaterat_vald_och_fortryck/Hedersrelaterat_vald_och_fortryck__Kunskapsbankens_amnesguide_/ (hämtad 2015-06-10)

⁸ Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Betänkande av utredningen om tvångsäktenskap och barnäktenskap (SOU 2012:35)

huruvida könsstympling ska ses som en form av hedersrelaterat våld eller inte. Dock är det ett underliggande tema där fokus är kontroll av kvinnors kroppar och sexualitet. I Sverige är alla typer av könsstympling mot flickor och kvinnor förbjuden enligt lag (1982:316). År 1999 skärptes lagen ytterligare då personer som begår brottet utomlands också kan dömas⁹.

Kvinnlig könsstympling förekommer i ett 30-tal länder i Afrika samt i vissa länder i Mellanöstern och Asien. Det finns ingen koppling till någon specifik kultur utan kvinnlig könsstympling återfinns i olika grupper runtom om i ovan nämnda områden¹⁰.

Lagar och rättigheter

Följande avsnitt redogör för rättigheter, lagar och konventioner som kan kopplas till arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga tar sin utgångspunkt i alla individers lika värde och rättigheter och innebär bland annat att relevanta aktörer på kommunal, regional, statlig samt internationell nivå i detta sammanhang har en viktig roll för att säkerställa att rättigheterna efterföljs.

Mänskliga rättigheter och jämställdhet - några gemensamma utgångspunkter

Våld i nära relationer är en kränkning av mänskliga rättigheter (MR). Sverige har skrivit under en rad internationella överenskommelser kring detta. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck finns i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, kvinnokonventionen samt barnkonventionen.

År 1979 antogs FN konventionen CEDAW (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*) som syftar till att eliminera alla sorters våld mot kvinnor. Konventionen innebär

---

⁹ *Vänd dem inte ryggen*, utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck, 2013
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19317/2014-1-6.pdf>, (hämtad 2015-06-10)

¹⁰ *Vänd dem inte ryggen*, utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck, 2013
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19317/2014-1-6.pdf>, (hämtad 2015-06-10)

bland annat att kvinnor ska ha samma rättigheter som män, rätten att inte bli misshandlad eller diskriminerad på grund av kön. Sverige ratificerade konventionen år 1981 och över 90 % av FN:s medlemsländer har också antagit den. Medlemsländerna är skyldiga att rapportera till CEDAW kommittéen vart fjärde år om hur man lever upp till konventionens artiklar¹¹.

Sveriges jämställdhetspolitik baseras på långsiktiga mål och ett samhälle där kvinnor och män åtnjuter samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter, till exempel:

- jämn fördelning av makt och inflytande
- ekonomisk jämställdhet
- jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- upphörandet av mäns våld mot kvinnor, där kvinnor och män flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet¹²

Barnkonventionen

Sverige har även anslutit sig till konventionen om barnets rättigheter (Barnkonventionen) och ska exempelvis vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder för att skydda barn mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld. Konventionen antogs 1989 och är ett juridiskt bindande dokument för medlemsstaterna. Syftet är att konventionen ska efterlevas på alla nivåer i samhället. De 54 artiklarna i barnkonventionen redogör bland annat för barns rättigheter samt hur staterna ska arbeta med konventionen¹³. FN:s barnkommitté har definierat några av dessa artiklar som mer grundläggande principer:

- Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3: Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.
- Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.

---

¹¹ <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/kvinnors-atnjutande-av-manskliga-rattigheter> (hämtad 2015-08-20)

¹² <http://www.jamstall.nu/politik/sveriges-jamstalldetspolitik/> (hämtad 2015-08-10)

¹³ <http://www.raddabarnen.se/om-oss/barnkonventionen/> (hämtad 2015-08-20)

- Artikel 12: Barnets rätt att få uttrycka sina åsikter.
- Artikel 19: Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Barnets bästa (artikel 3) är en av grundprinciperna som genomsyrar hela Barnkonventionen. Den svenska regeringen har meddelat att barnkonventionen kommer att bli svensk lag vilket bland annat innebär att lagen kan ligga till direkt grund för beslut. Utgångspunkten är att offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå säkerställer barnets rättigheter i sina verksamheter. Från och med 1 juli 2014 antogs en ny lag i Sverige som stärker skyddet mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. Barn kan inte längre få dispens att gifta sig och äktenskapstvång klassas numera som ett nytt brott¹⁴.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen (SoL) styr hur socialtjänsten ska arbeta. Socialtjänsten ansvarar för olika områden relaterat till barn och ungdomar och finns i samtliga kommuner. Bland annat arbetar de för att säkerställa att barn och ungdomar får växa upp under trygga förhållanden. En förordning i lagen fastslår till exempel att det finns en skyldighet att göra en anmälan när det finns misstanke om att ett barn far illa. Myndigheter inom offentlig sektor såsom skolan, förskolan och hälso- och sjukvården har en skyldighet att göra en anmälan till socialtjänsten om ett barn misstänks befinna sig i en utsatt situation eller behöver stöd och skydd¹⁵.

När en anmälan inkommer till socialtjänsten ska en förhandsbedömning göras. Förhandsbedömningen görs för att besluta om ärendet behöver utredas. I de fall där en utredning startas ska den vara slutförd inom fyra månader. Den som berörs av utredningen ska underrättas om att utredningen inleds¹⁶. Utredningen bör så långt det går beakta den utsattes ärende och till exempel inte förorsaka individen problem.

---

¹⁴ <http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2014/05/faktablad-ju-14.02/> (hämtad 2010-08-20)

¹⁵ <http://dinarattigheter.se/dina-rattigheter/vad-sager-lagen/vad-sager-socialtjanstlagen/> (hämtad 2015-08-10)

¹⁶ <http://dinarattigheter.se/dina-rattigheter/vad-sager-lagen/vad-sager-socialtjanstlagen/> (hämtad 2015-08-10)

2 Resultat

I detta kapitel redogörs för resultaten av datainsamlingen med utgångspunkt i de frågeställningar som kartläggningen baseras på utan analys från utvärderarens sida. Därefter sammanfattas varje frågeområde med viktiga slutsatser. En övergripande sammanställning över förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck inklusive arrangerade äktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning i de åtta kommunerna i länet samt bland övriga aktörer illustreras även i tabellformat, se bilaga 1.

Arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck varierar från kommun till kommun i länet. Från kommunerna har aktörer från socialtjänsten samt skolan intervjuats. Därutöver har övriga offentliga aktörer som Region Kronoberg, Kriminalvården, Polismyndigheten och Migrationsverket intervjuats. Även ideella organisationer och föreningar har kontaktats. Några kommuner har arbetat med frågan under en längre period medan andra är relativt nya med sin satsning. Arbetet som bedrivs i kommunerna och länet skiljer sig åt och det går inte att ge en entydig bild av förekomsten.

Hur uppkommer kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck¹⁷?

Följande avsnitt presenterar hur berörda aktörer får kännedom om uppkomsten av HRV. Därefter beskrivs förekomsten kommunvis i Kronobergs län.

Kännedom om ärenden uppkommer genom olika källor, bland annat genom individen själv som tar kontakt, skolpersonal, sjukvård, BUP, Polismyndigheten och anhöriga. I skolan får dels kuratorn reda på problem dels lärare som eleven har förtroende för. Sedan har konkreta signaler upptäckts av personal på skolan då till exempel en bror övervakar sin syster eller annan familjemedlem. Ämnet dyker ofta upp under hälsosamtal i skolan. Även lärare reagerar ibland om eleven har sökt längre ledighet. Andra kanaler där fall uppmärksammas är till exempel via Polismyndigheten eller personal som arbetar med ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. När det gäller ärenden där

---

¹⁷ Detta begrepp inbegriper arrangerat äktenskap, tvångsäktenskap samt könsstympning och benämns i rapporten även som "HRV".

barn är inblandade är det skolan eller Polismyndigheten, ibland sjukvården eller barnavårdscentralen, som tar kontakt med kommunen. Det förekommer även att individer själva söker sig till socialtjänsten. Respondenter från Lessebo och Älmhults kommun meddelar att det sällan är individen själv som kontaktar socialtjänsten utan det är ofta via en annan källa som anmälan inkommer. Kvinnojourerna brukar ta kontakt med kommunen då individen behöver ekonomiskt bistånd. Därutöver inkommer rapporter från kommunens samordnare för nyanlända eller från boenden för ensamkommande barn där personal har kontaktat kuratorer på skolan vid hedersproblematik.

Förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck i Kronobergs län

Alvesta kommun

Socialtjänsten i Alvesta rapporterar att HRV-fall förekommit men man vet inte med säkerhet hur många, det saknas stödande underlag för siffror. Inom skolan vet man att HRV förekommer även om det inte förs någon statistik där heller. Det har varit enstaka ärenden där främst flickor varit utsatta. Ibland är förtrycket inte av det ”grövsta” slaget, anser en respondent, en del flickor menar till exempel att de får kommentarer från pojkar eftersom de klär sig på ett visst sätt och flickorna anses då inte vara ”riktiga muslimer”. I ett fall uppmärksammades en könsstympning. Ingreppet hade skett i hemlandet och komplikationerna uppdagades på skolan. Även förekomst av arrangerade äktenskap har påträffats. Respondenten från skolan berättar att det har hänt vid flera tillfällen. En del flickor har till exempel åkt iväg på längre semestrar vilket har väckt misstankar. Även pojkar har utsatts för arrangerade äktenskap och annat förtryck men det finns som tidigare nämnt inga siffror över förekomsten. I skolan har ärenden åldersmässigt involverat ungdomar 13-15 år, ursprungsländer har varit Somalia och Afghanistan.

Lessebo kommun

Socialtjänsten i Lessebo för statistik över HRV-ärenden. Under 2014-2015 har fyra ärenden noterats. I dessa fall har främst kvinnor varit utsatta, till exempel har det varit unga kvinnor som bott med sin familj och blivit kontrollerade av sina bröder. När de börjat leva mer självständigt har det förekommit allvarliga hot, då har flickorna fått placeras i skyddat boende. Sedan har det funnits fall där individer (främst kvinnor) kommit via anknytning och blivit utsatta för

hedersrelaterat våld. Såväl barn som kvinnor över 18 år har utsatts. Hittills har inga fall involverat utsatta män. I ovan nämnda ärenden har majoriteten varit invandrade kvinnor eller kvinnor med ursprung från Mellanöstern. Inga fall har berört arrangerade äktenskap, tvångsäktenskap eller könsstympning.

Även i skolan inträffar några HRV-ärenden varje år. Respondenten från skolan uppskattar att det i genomsnitt förekommer tre HRV-fall per år. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket har drabbat både vuxna på SFI-undervisningen samt ungdomar på gymnasieskolan. I de fall som kommit till kännedom inom skolan nämns individer med ursprung från Kurdistan och Afghanistan. När det gäller könsstympning vet man inte med säkerhet huruvida det förekommer. Däremot har arrangerade äktenskap uppmärksamats. Ibland har det funnits misstankar från personalens håll men inga anmälningar har inkommit på grund av att individen inte säger det rakt ut, berättar en intervjuperson.

Respondenten berättar till exempel om en företeelse där en flicka meddelade att hon skulle åka till Somalia med sin pappa, det gavs ingen förklaring till varför flickan skulle åka. Pojkar och män får ofta i uppdrag från familjen att bevaka sina systrar. Då utsätts de också för HRV eftersom de inte har valt detta själva, anser respondenten. Påtryckningen har kommit från familjen eller andra anhöriga.

Ljungby kommun

Socialtjänsten i Ljungby kommun meddelar att fall uppkommit men har ingen övergripande statistik för dessa och kunde därför inte uppge en siffra. HRV-ärenden noteras dock i socialförvaltningens datasystem. HRV är ingen aktiv fråga i kommunen, det är inte många ärenden som rapporteras, ”*i alla fall inte till vår kännedom*”, enligt en respondent.

Inom skolan har få fall rapporterats, ingen statistik finns att tillgå. Dock tror man att det kommer att dyka upp allt fler ärenden så småningom. I vissa kulturer finns det en acceptans och då kan det vara svårt att urskilja vad som är HRV-relaterat, påpekar en intervjuperson. Skolan har bland annat hållit i tjejgrupper där HRV-relaterade ämnen har diskuterats. Kuratorer och skolsköterskor har arbetat tillsammans för att tjejerna ska känna sig trygga och våga prata om problem i tjejgruppen. Ofta handlar det om begränsningar där man inte får utvecklas på det sätt man vill eller träffa vem man vill. Ett känt fall omnämns under 2014-2015 där en ung tjej blev gravid och kände sig utsatt i familjen. Även rädsla för arrangerade äktenskap har framkommit från elever. Kuratorer har till exempel hört information från lärare som varit i kontakt med elever som har mått dåligt på grund

av rädsla för att bli bortgifta. Däremot har det inte resulterat i någon åtgärd då eleven valde att inte göra en anmälan.

Markaryds kommun

På socialtjänsten i Markaryds kommun har det noterats fem fall för perioden 2014-2015. Inget ärende gällande könsstympning eller tvångsäktenskap har påträffats, däremot har arrangerade äktenskap kommit upp. Fyra kvinnor och en man i åldrarna 19-30 år har utsatts för HRV. Individerna hade romskt och afghanskt ursprung. Ett fall involverade ett ungt par från samma land men med tillhörighet i olika klaner och där båda utsattes för hot från familjerna. Även om man kan redogöra för siffror finns det inga rutiner för att föra statistik, ärenden betecknas antingen med HRV eller Kvinnofrid. Ovan nämnda fall berör endast HRV-ärenden, betonar respondenten. Två anställda inom förvaltningen har inom sin ordinarie tjänst ansvar för ämnesområdet och dessa ärenden är högprioriterade.

Även aktörer i skolan har tillfrågats men där uppges att det inte finns tillräckligt med underlag eller information för att ge en tillräcklig bild över förekomsten. Misstankar om HRV-fall finns men i dagsläget vill man inte spekulera.

Tingsryds kommun

På Individ- och familjeomsorgen (IFO) i Tingsryd har det noterats ett flertal HRV-ärenden för 2014-2015 inklusive ett fall med misstankar om könsstympning. Ett fall berörde en ung flicka på 14 år som riskerade att bli bortgift. I ett flertal HRV-ärenden har individen känt sig utsatt eller kontrollerad både fysiskt och psykiskt. Ofta har mannen inte kommit tillrätta i Sverige med jobb medan kvinnorna å andra sidan har klarat sig bra och då kan det vara en orsak till varför de blir utsatta, resonerar intervjupersonen. Det har inte alla gånger varit lätt för personal att reda ut om ärendet är hedersrelaterat eller våld i nära relationer. I en del ärenden handlar det inte alltid om just fysiskt våld utan mer om kontrollbehov där mannen kontrollerar kvinnans pengar, var de går, när de kommer hem etc. Ofta rubriceras HRV-ärenden som Kvinnofridsärenden¹⁸, men den benämningen stämmer inte riktigt, påpekar respondenten. Respondenten betonar att det är viktigt att ha i

---

¹⁸ Individer som utsatts för våld i nära relationer

åtanke att HRV förekommer bland barn och ungdomar, kvinnor och män, och drabbar generellt alla åldrar.

Få ärenden har registrerats på en skola i kommunen under tidsperioden. Respondenten som arbetar på en gymnasieskola meddelar att hen inte stött på problematiken i särskilt stor utsträckning, en viss grad av fall har uppmärksammats, till exempel var en ung tjej orolig för arrangerat äktenskap, hon ville inte gifta sig med mannen som familjen valt åt henne. Socialtjänsten blev aldrig inblandad. Respondenten uppger att giftermål ofta sker när flickor blir myndiga. Främst har det varit flickor, både under och över 18 år, som berörts av hedersproblematiken i skolan.

När det gäller könsstympning har även detta uppmärksammats i kommunen om än i begränsad utsträckning, oftast har personen redan blivit utsatt för ingreppet i hemlandet. Socialtjänsten meddelar som ovan nämnts ett fall där det har funnits misstankar om könsstympning. Även en skolsköterska i kommunen upplyser om att hon kommit i kontakt med flickor som redan blivit utsatta för könsstympning i hemlandet. Sammanfattningsvis bör dock nämnas att ingen statistik förs över HRV-ärenden varken inom socialtjänsten eller i skolan i kommunen.

Uppvidinge kommun

Inom socialtjänsten meddelas att arbetet med att uppmärksamma HRV-ärenden har förbättrats. Statistiken är inte sökbar i datasystem men det finns kännedom om aktuella ärenden. Från 2014-2015 har tre fall noterats. Ett av fallen berörde tvångsgifte där en kvinna över 18 år blev utsatt. Det andra fallet involverade en minderårig pojke som riskerade att bli bortgift. I det tredje fallet blev en minderårig flicka omhändertagen och placerad i skyddsboende på grund av hot från familjen. När det gäller könsstympning är det inget som har påträffats men här uppger respondenten att frågan inte heller ställs. Samtliga individer som utsatts i de beskrivna fallen hade utländsk bakgrund från Mellanöstern.

Växjö kommun

Respondenten på avdelningen ekonomiskt bistånd, enheten för Mottagning på förvaltningen för Arbete- och välfärd känner till minst tre ärenden men påpekar att det finns fler inom avdelningen, siffran är oklar men det rör sig uppskattningsvis om fem till tio ärenden för 2014

och framåt. Ingen officiell statistik förs inom kommunen. Inga fall kopplat till könsstympning rapporteras. Arrangerade äktenskap samt tvångsäktenskap har uppmärksammats. I ett ärende rymde en ung kvinna från ett tvångsäktenskap. De unga kvinnor som tagit kontakt var redan gifta och ingick i ett arrangerat äktenskap. Inte alla individer ser arrangerade- eller tvångsäktenskap som ett problem, berättar respondenten. Ett fall berörde en ung man som utsattes för hot från familjen. Flertalet individer har kommit från Irak, Kurdistan samt Somalia.

På en gymnasieskola i Växjö svarar en intervjuperson att två fall har uppmärksammats sedan 2014. Respondenten betonar dock att antalet är betydligt större men det är svårt att få information eftersom ingen statistik förs. I de två fallen som beskrivs har båda individer varit kvinnor med invandrarbakgrund över 18 år. Ofta vänder sig elever till kuratorer på grund av stress men sedan framkommer andra saker, till exempel hemförhållanden. Individen har inte fått gå ut, träffa vänner eller ha pojk- eller flickvänner. De är väldigt kontrollerade. Vissa elever har ringt anonymt till socialtjänsten men har då informerats om att det måste finnas bevis för att de ska få skydd. Socialtjänsten säger en sak, Polismyndigheten en annan och därför vågar många individer inte göra något, uppger respondenten.

Älmhults kommun

Sedan 2012 har socialtjänsten i kommunen arbetat aktivt med HRV och allt fler fall rapporteras. Fem fall rapporteras av socialtjänsten för 2014 och framåt. Det kan ibland komma in en polisanmälan om våld, och ibland är det underbyggt att det är HRV- relaterat. Utav de fem fallen har en man varit utsatt. Ett ärende var snarlikt situationen som framställs i filmen Heder¹⁹, och där familjen utövade både press och hot mot individen. Den utsatte mannen som omnämns blev skyddsplacerad. Arrangerade äktenskap har förekommit och i det ärendet fick personen skyddsplaceras eftersom giftermålet redan hade bokats in av familjen. Ett annat ärende berörde en tjej som var tillsammans med en svensk kille och det accepterades inte av familjen. Den yngsta personen var en tjej på 12 år, hon var totalt kontrollerad av familjen och utsattes för både psykisk och fysisk misshandel, flickan var nästan helt utesluten från samhället. Ingen officiell statistik förs, uppgifter finns för hur många individer som placeras men inte specifikt för HRV-ärenden.

---

¹⁹ <http://www.hedersfilm.se/hedersfilm.se/Honour.html>

Inom skolan rapporteras sex fall för 2014-2015. Fyra fall där flickor blev utsatta och två där pojkar utsatts. En del extrema fall beskrivs av respondenten från skolan, bland annat en ung utvecklingsstörd kvinna som blev hemskickad till hemlandet och återvände gravid. Kvinnan var över 18 år men personalen upplevde det ändå som tvång eftersom hon inte ansågs kunna fatta ett sådant beslut. Bland annat planerade familjen resan i förväg och intalade kvinnan att hon skulle besöka en släkting. Istället blev hon bortgift. Skolpersonalen fattade misstankar när kvinnan ansökte om ledighet från skolan för att resa iväg. Ett annat ärende involverade en ung kvinna med ursprung från Balkan vars bror hotade henne till livet. Hans uppgift var att vaka över henne och se till så att hon inte umgicks med någon olämplig. Socialtjänsten ingrep, omhändertog och placerade kvinnan. I ett annat ärende omhändertogs en pojke på grund av hot från familjen då han umgicks med en svensk tjej. En annan minderårig kille begick självmord då familjen hade arrangerat giftermål åt honom då han skulle fylla 18 år. Vidare rapporterar skolpersonal om ärenden där ensamkommande flyktingbarn har utsatts. Ett av barnen styrdes hårt av pappan som bor i ett annat land, till och med släktingar i Sverige hade beordrats att vaka över personen.

Övriga aktörer

Övriga aktörer som intervjuats i kartläggningen inkluderar Region Kronoberg, Landningsbanan (Växjö kommun), Polismyndigheten i Kronoberg, Kriminalvården i Kronobergs län, Familjefrid Kronoberg, Kvinnojourer, Studenthälsan Linnéuniversitetet och Migrationsverket. Därtill har ideella organisationer också tillfrågats, bland annat Noaks Ark, Röda Korset, Rädda Barnen, Panncentralen och Brottsofferjouren.

Då kartläggningen syftar till att ge en överskådlig bild av förekomsten i Kronobergs län har det inte varit möjligt att i detalj återge varje respondents beskrivning. Däremot har övriga aktörers synpunkter och erfarenheter gällande förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck sammanfattats i detta stycke. Vidare hänvisas läsaren till bilaga 1 där en tabell över utvalda aktörer illustrerats för att påvisa förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland övriga offentliga myndigheter samt ideella organisationer i Kronobergs län.

Samtliga tillfrågade aktörer bland offentliga myndigheter och majoriteten av ideella organisationer uppger att hedersrelaterade ärenden förekommit i deras verksamhet. Dock finns inga tillförlitliga siffror över förekomsten hos någon av de tillfrågade aktörerna. Migrationsverket uppger att det är omöjligt att uppskatta antalet

individer som utsätts. Ett flertal andra intervjupersoner meddelar att det inte finns någon samlad dokumentation, det finns indikationer men förekomsten av hedersproblematiken är spridd och inte koncentrerad.

En respondent från Familjefrid Kronoberg betonar att det inte nödvändigtvis behöver vara hedersrelaterat våld och förtryck enbart för att en individ kommer från en annan kultur, ”*bedömningen gör vi inte enbart utifrån land, religionstillhörighet eller kultur*”. Vidare finns ofta en osäkerhet eller okunskap kring hur man bör agera när HRV uppkommer, anser en annan respondent. Detta kan leda till att man inte agerar i tid eller kanske inte alls på grund av ambivalensen. Ytterligare svårigheter kopplat till förekomsten handlar om tillförlitlig information, problem uppstår ibland när anmälan kommer från en andrahandskälla och inte från individen direkt.

Ofta uppmärksammas bilden av att det är en heterosexuell ung flicka eller kvinna som utsätts. Dock påpekar majoriteten av de intervjuade att både män och kvinnor förtrycks och utsätts för det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Många pojkar och unga män, ensamkommande barn och HBTQ-personer samt vuxna kvinnor riskerar att utsättas. En intervjuperson informerar att vissa av de ensamkommande killarna är homosexuella och det medför tankar och oro för dessa individer och hur de bemöts i den egna kulturen. På Studenthälsan på Linnéuniversitetet meddelar respondenten att män och även svenska män, speciellt inom HBTQ-gruppen, ibland kommit från religiösa familjer som inte accepterat dem och då har samma mekanismer som återfinns i det hedersrelaterade våldet förekommit.

”Hedersproblematiken har varit rotad sedan länge men så var det också i Sverige förr. Man fick inte gifta sig med vem man ville, det är lätt att döma andra men vi har också haft det så”²⁰.

Det kan vara särskilt problematiskt för unga killar som inte har en närvarande pappa. Ansvaret faller då på sonen eller annan manlig anhörig. Under samtal med elever försöker man få dem att känna sig trygga med att berätta, ofta är det svårt för dem att öppna upp sig. Andra svårigheter handlar om när personalen har en känsla av att individen skyddar någon, berättar respondenten. Samtidigt försöker man att lära sig om kulturella skillnader men ändå inte ge avkall på vad som är lagmässigt.

---

²⁰ Respondent från Elevhälsan

Individer med HIV/AIDS är en annan utsatt grupp. Över 80 % av de individer som Noaks Ark jobbar med kommer från andra kulturer. Eftersom det finns en stor kunskapsbrist där har det förebyggande arbetet riktats mot den gruppen, uppger respondenten på organisationen. Det har hänt att dessa individers familj råkat öppna personens brev från sjukvården, då har familjen uteslutit dem.

Eftersom många aktörer inte för statistik, placeras och betecknas HRV-ärenden som våld i hemmet eller i nära relationer, vilket gör att det hamnar i en annan statistik, säger en intervjuperson. Polismyndigheten meddelar att HRV-ärenden inte har en egen kodning utan kan rubriceras under våld i nära relationer, olaga hot, misshandel etc. Således går det inte att ange en exakt siffra över förekomsten.

Även en av kvinnojourerna meddelar att ärenden endast kategoriseras som hedersrelaterat om individen själv uppger det i den första kontakten. Problemet är att många inte vet om att de har blivit utsatta för hedersrelaterat våld. Förekomsten uppmärksammas ofta vid ett senare skede men då är det inte tillåtet att ändra den ursprungliga beteckningen i statistiken.

Förekomsten och kunskapen om könsstympning förefaller vara låg bland respondenterna. Några enstaka fall har uppdragats men ofta är det svårt att komma åt informationen. Därtill medger ett flertal intervjupersoner att frågan om könsstympning inte ställs. På Landningsbanan i Växjö berättar respondenten att somalier är en stor grupp som de möter. Bland de somaliska kvinnorna är könsstympning utbrett. Enligt beräkningar är cirka 98 % av alla kvinnor i Somalia könsstympade. Somaliska kvinnor i Växjö har ibland kontaktat hälsokommunikatören på Landningsbanan då problem uppkommit på grund av ingreppet. Dock finns ingen siffra över hur många kvinnor som utsatts för könsstympning i länet.

Avslutningsvis anger många ideella aktörer att det inte ligger i deras uppdrag att driva HRV-frågan. Vidare hänvisas till personal- och resursbrist. Därmed inte sagt att det inte finns ett behov av att samverka, påpekar en respondent. Ideella aktörers roll och fokus är att arbeta förebyggande och här finns behov kring ökad samverkan.

→→ Sammanfattning; förekomsten av HRV i Kronobergs län

- HRV-ärenden rapporteras via en rad källor, bland annat individen själv, skolpersonal, sjukvård, BUP, Polismyndigheten och anhöriga.
- Samtliga kommuner i Kronobergs län har noterat ärenden kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck under 2014-2015. Däremot är det svårt att fastställa statistik. Enbart Lessebo kommun uppger att det förs statistik över HRV-ärenden inom socialtjänsten.
- Ingen tillförlitlig statistik finns att tillgå bland övriga myndigheter eller ideella aktörer i länet.
- Mörkertalet är stort enligt många respondenter.
- En osäkerhet/okunskap finns kring definitionen av HRV. Dessutom finns det osäkerhet kring hur man ska agera när fall uppkommer.
- Cirka hälften av kommunerna uppger att pojkar och män varit utsatta, även här är mörkertalet stort.
- Ärenden rubriceras många gånger inte som hedersrelaterade utan exempelvis våld i nära relationer, olaga hot etc. Vid ett senare skede har det ibland framkommit information om att heder är underbyggt.
- I Alvesta och Tingsryds kommuner har fall av könsstypning uppdagats, både inom skolan och socialtjänsten. Dock finns en osäkerhet bland många kommuner över förekomsten av just könsstypning. Mörkertalet är stort, många uppger att frågan ofta inte ställs.
- Det är stor variation hos kommunerna, främst vad gäller arbetstid och avsatta resurser. Många respondenter påpekar att väldigt lite tid finns avsatt för att arbeta med HRV-frågor. Fall tas an när det blir akut, det vill säga när snabba insatser behövs.
- HRV förekommer i alla åldrar, bland både flickor/kvinnor och män/pojkar samt HBTQ-personer och är oavhängigt en viss kultur, religion eller land.

- Flera respondenter betonar behov av samordning och bättre samverkan mellan myndigheter/aktörer som träffar på HRV i verksamheten.

Stöd som erbjuds

Samtliga kommuner i länet erbjuder något slags stöd till utsatta individer, det kan vara stödsamtal, skyddat boende eller remisser till andra instanser. Många ärenden kräver snabba insatser som akutskydd eller skyddat boende. I de kommuner där skyddat boende inte tillhandahålls av kommunen sker ett nära samarbete med kvinnojouurer. Några kommuner har eget skyddat boende och är inte lika beroende av kvinnojouren.

Stödet som erbjuds varierar i kommunerna men sammanfattningsvis tillhandahålls följande stöd till individer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck:

- » Stödsamtal, tillgång till Familjebehandlare
- » Stöd via skolkuratorer och annan skolpersonal
- » Riskbedömning (till exempel via Patriark²¹)
- » Akut boende, skyddat boende och annan vård
- » Ekonomiskt bistånd
- » Förmedling av kontakter till kvinnojouurer, socialtjänsten, Kvinnofrid Kronoberg samt andra aktörer
- » Remiss till Familjefrid
- » Information om lagar och rättigheter i Sverige
- » Tillhandahåller information om verksamheter som finns, till exempel ideella organisationer, chattforum etc.
- » Förmedlar poliskontakter och gör en anmälan vid behov
- » Samarbete med socialtjänster runtom i landet vid förflyttning, boende etc.

Individuella bedömningar görs alltid och detta utgör utgångspunkten för insatser som kopplas in. Det substantiella i det stöttande arbetet,

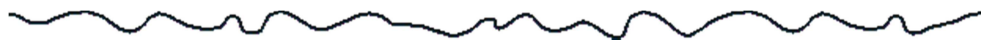
---

²¹ Patriark är en evidensbaserad, strukturerad riskbedömning av risk vid kartläggning av våld eller förtryck

betonar ett flertal respondenter, är att när en individ framför oro eller utsätts för förtryck försöker man skapa förutsättningar för att individen ska känna sig trygg och våga prata, tystnadsplikten gäller såklart för dessa samtal. Tillsammans försöker man diskutera vad som är bäst för den enskilda individen. Skolpersonal samråder ofta med externa aktörer. Vid vissa tillfällen behöver föräldrar kontaktas men utgångspunkten är att det finns en skyldighet att göra en anmälan när någon far illa. Många gånger handlar det om rent praktiska saker som att hitta skyddat eller temporärt boende, ordna den ekonomiska biten den första tiden etc. Andra viktiga inslag är att det finns ett samarbete med andra socialtjänster runtom i landet.

Övriga aktörer i länet som kvinnojourer, Kvinnofrid, Noaks Ark och Studenthälsan erbjuder olika typer av samtalsstöd eller hänvisar till olika stödlinjer. Kriminalvården erbjuder behandling i form av IDAP (Integrated Domestic Abuse Program) som är det främsta verktyget när det gäller våld mot kvinnor. På ett par kommuner i Sverige ges behandlingen på andra språk, till exempel arabiska eftersom behandlingen inte kan ges med tolk. I den här klientgruppen kan ibland förekomsten av tvångsäktenskap påvisas, enligt respondenten på Kriminalvården.

Utöver samtalsstöden förekommer inkoppling av till exempel socialtjänst och Polismyndigheten. Vid psykisk ohälsa görs en remiss till sjukvården. Flertalet respondenter anser att den bästa metoden i det stöttande arbetet är att nätverka och samarbeta då många olika aktörers insatser är nödvändiga.

→→ **Sammanfattning; stöd som erbjuds**

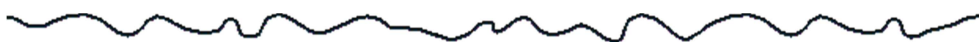
- Stödsamtal till utsatta erbjuds av samtliga aktörer. Därutöver varierar stödet som erbjuds från kommun till kommun
- Stöd som erbjuds involverar och kräver både offentliga och privata aktörers insats
- Samverkan med kvinnojourer beskrivs som positiv och viktig, särskilt i kommuner som inte har eget skyddat boende
- Det finns ett samarbete med andra socialtjänster inom regionen samt nationellt
- Individuella bedömningar är utgångspunkten i det stödjande arbetet

Uppföljning av ärenden

Det är inte alltid möjligt att få reda på hur det går för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, enligt flera respondenter. Främst handlar det om sekretess mellan de olika instanserna. I fem av åtta kommuner i länet existerar inga rutiner för uppföljning av ärenden eftersom det inte ingår i ordinarie arbetsuppgifter. *”Tiden finns inte att hinna jobba med uppföljning av specifika ärenden²²”*. Dock påtalar flera intervjupersoner att det vore bra med en gemensam insats i uppföljningsarbetet inom kommunen. I Tingsryds kommun försöker socialtjänsten numera följa upp ärenden. Socialtjänsten i Uppvidinge kommun följer upp ärenden där individer placerats. Även i Älmhults kommun finns kännedom om utfall av avslutade ärenden.

Ibland får personal höra via omvägar om ett ärende. Ett flertal återtar till exempel anmälan och bor kvar hos familjen eller förövaren. Många respondenter styrker detta faktum vilket bland annat förklaras med att det är komplext att lämna familjen. De spelar en så pass central roll i individens liv att isoleringen känns för påtaglig, ens identitet hänger ihop med familjen.

Vissa individer har omplacerats och får inte träffa familjen igen. Inom skolan har viss återkoppling skett med elever. Huvudsakligen handlar det om eleven väljer att berätta eller inte. En respondent meddelar att ibland vet man inte att eleven ska ”försvinna” då fallet går vidare via socialtjänsten som också hjälper till med skyddat boende. Det har förekommit samarbeten med socialtjänsten där eleven varit tvungen att förflyttas under skoltid.

→→ Sammanfattning; uppföljning av ärenden

- Svårt att följa upp ärenden på grund av sekretess, avsaknad av rutiner för uppföljning
- Önskemål finns om att utveckla uppföljningsarbetet
- Många utsatta återvänder till förövaren eller familjen

---

²² Respondent från socialtjänsten

Förutsättningar för att arbeta med hedersrelaterat våld och förtryck

Följande avsnitt avser att sammanfatta de viktigaste förutsättningarna som finns i dagsläget för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck i länet i form av tid, resurser, nätverk, strategi med mera för att bedriva arbetet lokalt.

Samtliga kommuner i länet ingår i nätverket Kvinnofrid Kronoberg som organiseras av Länsstyrelsen i Kronobergs län (se sid 8). Nätverket beskrivs av många som oerhört värdefullt. Syftet är att nätverka regionalt, erhålla information om våld i nära relationer samt andra typer av våld. Nätverkets medlemmar vidarebefordrar inhämtad information till övrig personal inom kommunen. Nätverket Kvinnofrid Kronoberg beskrivs därför som en grundläggande tillgång i arbetet där information om seminarier och konferenser på området förmedlas.

Utöver medverkan i nätverket uppger en del respondenter att det finns väldigt lite tid avsatt för att arbeta med hedersrelaterade frågor. Ärendena är ofta komplexa och individuella förutsättningar gäller i varje fall. Ingen kommun i länet har för tillfället ett styrdokument eller riktlinje för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck, varken inom socialtjänsten eller i skolan.

Resurser i form av avsatt tid och personal som arbetar med frågan är begränsad i de flesta kommuner och bland övriga aktörer även om intresse bland personal finns på många håll. Markaryds kommun skiljer sig åt när det gäller resurser och prioritering av frågan då två anställda på socialtjänsten ansvarar för våldsrelaterade ärenden inklusive hedersrelaterat våld. Denna resurs anses som tillräcklig för kommunens storlek. En respondent på kommunen anser att cheferna är lyhörda och litar på personalens omdömen. Kommunen har utvecklat sitt arbete under de senaste sex-sju åren och intervjupersonen tillägger att det har blivit lättare att göra bedömningar. Även Älmhults kommun har gjort en nysatsning då två anställda inom socialtjänsten kommer att börja arbeta förebyggande mot hedersrelaterat våld och förtryck.

I majoriteteten av kommunerna utgår man från bedömningsinstrumenten Patriark²³, SARA²⁴ och ibland FREDA²⁵ vid

---

²³ Patriark är en evidensbaserad, strukturerad riskbedömning av risk vid kartläggning av våld eller förtryck

²⁴ Spousal Assault Risk Assessment

misstanke om hedersrelaterade ärenden. I några av kommunerna har inte all personal genomgått utbildningarna men instrumenten används ändå. I Älmhults kommun till exempel har det inte funnits ett bedömningsinstrument kopplat till just heder. Det har varit en efterlängtd resurs och framöver kommer personalen att utbildas i Patriark, meddelar en respondent.

I Uppvidinge kommun informeras individer som utsatts för HRV om hur samhället fungerar i Sverige. Generellt påpekas det dock från flera håll i länet att det saknas informationsinsatser om samhällsfrågor och mänskliga rättigheter etc. till nyanlända i kommunerna.

I övrigt använder många aktörer material från Socialstyrelsens handböcker för olika utsatta grupper samt information om heder från Länsstyrelsen i Östergötland. Handläggare har också försetts med information om den nationella hjälplinjen som kan erbjuda stöd i arbetet. I många skolor runtom i länet finns material från Polismyndigheten och Länsstyrelsen om hedersrelaterat våld tillgängligt i väntrum. Skolpersonalen i Alvesta meddelar att det finns planer på att delta i en entimmes utbildning om heder via Socialstyrelsen. I några kommuner finns även planer på att visa filmen Heder som deltagarna i nätverket Kvinnofrid Kronoberg såg under nätverksträffen i april 2015.

Vissa kommuner har påbörjat en satsning mot det förebyggande arbetet, bland annat i Älmhults kommun. Där finns planer på att genomföra utåtriktade insatser som vänder sig till skolor och stärker samverkan med rektorer. Lessebo kommun meddelar att inom skolan har det genomförts en hel del kompetensutveckling av personal. Skolpersonalen har bland annat använt sig av Länsstyrelsen i Östergötlands material på området. En intervjuperson anser att man är ”mentalt rustad” och att medvetenheten finns för hur man ska agera.

Tingsryd och Växjö kommun har beviljats utvecklingsmedel för arbete mot våld från Socialstyrelsen, däri ingår även satsningar mot hedersrelaterat våld. Finansieringen medför att utökade satsningar kommer att göras på området och i Tingsryds kommun vill man bland annat skapa riktlinjer och checklistor för arbetet.

Bland övriga offentliga och ideella aktörer nämns återigen nätverket Kvinnofrid Kronoberg om en positiv resurs. Kvinnojourer fortsätter att vara en viktig tillgång för många aktörer i länet då det till exempel inte

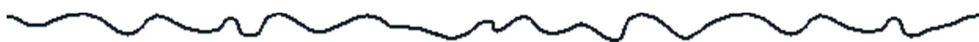
---

²⁵ Farlighetsbedömning

finns egna resurser att placera HRV-ärenden i kommunen, endast kortvariga boenden kan finnas tillgängliga.

Offentliga aktörer som Kriminalvården och Migrationsverket har personal som inriktat sig på heder och HBTQ-frågor. Specifikt stöd som språkhjälp, förmedling av kontakter och vem man kan vända sig till uppges som andra viktiga verktyg i arbetet. På kvinnojouren Märta kunde en kvinna till exempel erbjudas stödsamtal på sitt eget hemspråk vilket gav kvinnan kraft att resa sig.

Många ideella aktörer försöker att medverka i de konferenser och seminarier som erbjuds av Länsstyrelsen i Kronoberg. Region Kronoberg och Länsstyrelsen i Kronoberg uppmärksammar varje år i februari den internationella dagen mot könsstämpning. Flertalet offentliga samt ideella aktörer har deltagit. Andra utåtriktade insatser har också genomförts i länet. Nätverket SIP har producerat en film som belyser hedersproblematiken, "Klämd mellan två kulturer²⁶". Materialet är nationellt och tillgängligt för både privatpersoner och institutioner.

→→ Sammanfattning; förutsättningar för att arbeta med hedersrelaterat våld och förtryck

- Nätverket Kvinnofrid Kronoberg utpekats som en viktig resurs
- Lite eller begränsad tid finns till att arbeta med hedersrelaterade ärenden
- Några kommuner har prioriterat området mer och tillsatt extra resurser i form av personal
- Riskbedömningsinstrument används i de flesta kommuner, dock har inte all personal genomgått utbildning
- Material i form av böcker, broschyrer och filmer finns tillgängligt och används av personal
- Några kommuner kommer att påbörja förebyggande insatser för att stärka arbetet mot HRV

---

²⁶ <http://patalom6.se/biograf/klamnd-mellan-tva-kulturer>

- Bland offentliga myndigheter som Kriminalvården och Migrationsverket finns personal som är specialiserad på heder och HBTQ-frågor

Behov och önskvärda insatser

Följande avsnitt presenterar framförda synpunkter kopplat till behov och önskvärda insatser i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck och ger en övergripande summering.

➤ Kunskap och utbildning

Hedersrelaterade ärenden anses av många tillfrågade aktörer som komplicerat och svårt att få ett rejält grepp om. Ärendena är komplexa och involverar ofta flera personer eller familjer. Det finns ibland en osäkerhet kring vad hedersbegreppet egentligen innefattar, säger en respondent. *”Det är inte alltid klart om det är ett HRV-ärende eller inte”*. Mer ingående kunskap och utbildning av personal om vad hedersrelaterat våld och förtryck egentligen innebär framförs som ett grundläggande behov och område att utveckla. Även kulturell kompetens som till exempel behandlar hur traditioner inom olika grupper ser ut och att utforska bakomliggande orsaker för att försöka förstå grunden till problemet framförs som andra väsentliga komponenter i arbetet.

En del framför att det saknas verktyg och underlag för att ställa känsliga eller ”rätt” frågor. Ofta vågar man inte ställa dessa frågor, speciellt kopplat till könsstympling. *”Den generella kunskapen saknas”*. Många fall kommer aldrig till kännedom. En del intervjupersoner uppger att Polismyndigheten kunde ha mer kunskap eftersom någon specialiserad inom myndigheten vore bra att ha som resurs. Polismyndigheten anses ha god kunskap om våld i nära relationer men inte om just könsstympling eller tvångsäktenskap.

Därtill uppstår en del svårigheter kopplat till bristande rutiner. Det är inte alla gånger tydligt vilka skyldigheter respektive myndighet har, hur samarbetet ska formas, språkbarriärer etc. Ett förslag som presenteras är att utbilda hela arbetslag för att kunna bli bättre på att upptäcka och hantera fall. *”Utbildningar har vi fått men hur jobbar vi vidare?”* Personal vet inte alltid hur man ska agera och framförallt gå tillväga i arbetet med heder. En respondent påtalar behovet av en utredartjänst i kommunen kring området så att arbetet kan styras upp mer systematiskt.

➤ Fokus på både kvinnor och män

Det är viktigt att uppmärksamma både kvinnors/flickors och mäns/pojkars utsatthet, anser ett flertal respondenter. För de som arbetar med detta krävs det att arbeta med fördomar och stereotyper. Arbetet försvåras om inte män tas på allvar. Kvinnor och flickor ses ofta som offret men det kan lika gärna vara tvärtom. Jämställdhetstänket ses som en utgångspunkt och likaså att arbeta mer förebyggande med förövandet. Förebyggande arbete med män istället för att ”gömma flickor” pekats också ut som angeläget av flera intervjupersoner.

➤ Beredskap i skolor

I vissa skolor har periodvisa satsningar gjorts men en konstant beredskap bör finnas, enligt en respondent. Skolpersonal stöter ofta på problematiken men ingår till exempel inte i något nätverk. Andra svårigheter med arbetet i skolan innebär bland annat när individer inte är myndiga. Då kan vanliga rutiner inte användas, till exempel att man skickar hem en kallelse som föräldrarna ser. *”Ibland kan saker som skolkning innebära att hedern raseras, det finns en försiktighet i vad man skickar hem eftersom det kan finnas en oro från vår sida att föräldrarna ska se till exempel skolkning som ett hedersbrott”*. Även om mycket ansvar åläggs skolan bör man ha som standard att prata om heder, anser en respondent. Värdegrundsarbete ingår i skolverkets läroplan och därmed kan man utgå från denna och koppla in hedersproblematiken.

➤ Språkbarriärer

Många upplever att språkbarriärer kan vara särskilt utmanande. Ärenden kan kräva en tidskrävande kartläggning, speciellt om tolk involveras. Ytterligare faktorer att ta hänsyn till handlar om vilka frågor som ställs, till exempel kan det vara känsligt att prata om sexualitet. Vidare utpekats tolken som en potentiell barriär eftersom det har uppkommit osäkerhet, både vad gäller den som är utsatt och personalen som arbetar med ärendet, huruvida man kan lita på tolken. Det är inte alltid som information förmedlas korrekt, anser flera intervjupersoner. Att hitta kompetenta tolkar som kan frågorna med till exempel utsatthet, makt, kontroll med mera vore önskvärt. En respondent uppger att det är väldigt sällan som tolkförmedlingar medverkar på seminarier och andra utbildningar även om de inbjuds.

➤ **Styrdokument och riktlinjer för arbetet**

Länsövergripande riktlinjer eller styrdokument är önskvärt i många kommuner i länet. Andra anser att en gemensam handlingsplan för kommunen är en särskilt viktig förutsättning, där skolan, socialtjänsten, sjukvården och Polismyndigheten skulle kunna ha gemensam beredskap. I dagsläget har ingen kommun i länet riktlinjer eller styrdokument för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Således efterlyses mer stöd från Länsstyrelsen och Regionen för att till exempel upprätta och säkerställa rutiner i arbetet.

➤ **Samverkan och prioritering av frågan**

Även samverkan på det nationella planet samt lokalt mellan kommuner och socialtjänster utpekade som ett utvecklingsområde. Även om samverkan finns rapporteras brister på många håll. En brist som utpekades är samarbetssvårigheter med andra kommuner när det finns behov av att hitta skyddsboende i en annan kommun. Ett enklare och mer effektivt samarbete över kommungränser framförs som önskvärt.

Svårigheter kopplas även till prioritering av frågan, alla kommuner och myndigheter prioriterar inte frågan enligt flera respondenter. En respondent från Älmhults kommun beskriver ett försök som gjordes för att stärka samverkan mellan skolan och socialtjänsten och där målet var att skapa ett styrdokument för arbetet mot HRV. Dock fallerade initiativet på grund av hög omsättning av personal på socialtjänsten. Andra respondenter anger också hög personalomsättning som ett hinder för att upprätta kontinuiteten i arbetet.

➤ **Förebyggande insatser**

Förebyggande arbete samt informationsspridning kopplat till integration identifieras som en grundläggande insats där nyanlända som flyttar till kommunen förbereds på hur samhället, kommunen eller skolan fungerar. Dessutom uttrycks behov av att informera nyanlända i ett tidigt skede om specifikt värdegrunder, rättigheter och jämställdhet. Kunskapen bör vara ömsesidig så att man möts halvvägs. Kommunerna kan göra mer för att utveckla ett bättre mottagande, uttrycker en intervjuperson. På kommunernas familjecentraler skulle man kunna anordna föräldrautbildningar där till exempel barnuppfostran ingår, vad som förväntas av en förälder etc. Olika myndigheter och andra offentliga aktörer har som tidigare nämnts egna regelverk vilket ibland försvårar förståelsen för de olika instansernas uppgift. Individerna får på så sätt flera mottaganden istället för ett, framför en respondent.

Ekonomi styr, det uppstår glapp mellan myndigheter. På lokal nivå funkar det inte alltid, alla sitter hårt på egna pengar. ”*Men ska man uppfinna hjulet i varje kommun*”? Mer tid och till exempel en utredartjänst kring HRV-området föreslås, främst för att styra upp arbetet då ingen eller begränsad tid finns avsatt. I dagsläget tas fall när det blir akut.

➤ **Information till föräldrar**

Dialog med föräldrar utpekade som särskilt viktigt i sammanhanget. Det finns en föreställning om att föräldrar är ”okunniga” för att de gör på ett visst sätt. Skolan skulle kunna föra samtal med föräldrar och förklara vad som händer i skolan och klassrummen, säger en respondent. Ett fall som beskrivs är dottern vars pappa inte ville att hon skulle studera engelska då han var orolig över att hon satt i ett mindre klassrum där även pojkar fanns. Intervjupersonen kontaktade pappan och förklarade att inget kan inträffa eftersom det finns närvarande lärare. Då nöjde han sig med den förklaringen vilket underlättade situationen. Oftast är skolan och skolschemat ramen som föräldrarna utgår ifrån. Information till föräldrar är central i det förebyggande arbetet, enligt ett flertal intervjupersoner.

➤ **Skyddat boende**

Skyddat boende tas upp av många respondenter som ett behov. I kommuner som inte har ett eget skyddsboende tar det ofta tid att hitta plats på en kvinnojour samt en fungerande placering. Andra gånger kan det finnas svårigheter i samarbetet med andra kommuner kring att hitta lämpligt boende i den kommunen. Placeringen spelar stor roll då det inte alltid är fördelaktigt att placera den utsatte i samma stad. Ett enklare och snabbare samarbete över kommungränser vore önskvärt, anser flertalet respondenter.

→→ **Sammanfattning: behov och önskvärda insatser**

- Mer utbildning och kompetensutveckling av personal kring till exempel kulturell kompetens, könsstämpning, frågeunderlag och bedömningsinstrument
- Fokus på både kvinnor och män betonas, inkorporera jämställdhetstänk i det förebyggande arbetet
- Skolan stöter ofta på problematiken, heder skulle kunna ingå i värdegrundsarbetet
- Språkliga barriärer samt svårigheter med att hitta kompetenta tolkar utgör ibland hinder i arbetet
- Styrdokument och riktlinjer på kommunal eller regional nivå är önskvärt
- Alla aktörer prioriterar inte frågan
- Förebyggande insatser behöver kopplas in i ett tidigt skede där bland annat information om det svenska samhället, värdegrunder, rättigheter och jämställdhet kommuniceras till nyanlända
- Informationsinsatser riktat till föräldrar är önskvärt
- Svårigheter med att hitta lämpligt skyddat boende, ett bättre samarbete mellan kommuner skulle kunna utvecklas

Samverkan inom länet

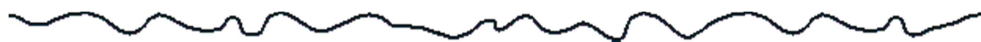
Samarbete i länet på området existerar men varierar mellan de olika aktörerna. Inom många kommuner finns ett uppbyggt samarbete mellan till exempel socialtjänsten och skolan. I några kommuner är kontakten mellan skolan och socialtjänsten behovsstyrd, det finns inget uppbyggt samarbete utan det handlar mer om individuella behov. Samarbetet med Kvinnofrid Kronoberg och kvinnojourer omnämns i positiva ordalag. Polismyndigheten till exempel gör studiebesök på Familjefrid några gånger per år.

Socialtjänsten som kanske är den främsta aktören i hedersrelaterade ärenden uppger att det finns ett omfattande nätverk av aktörer som

man samverkar med, till exempel Polismyndigheten, kvinnojouren och Familjefrid Kronoberg. I några socialtjänster i länet utpekas samarbetet med Polismyndigheten som bra, och där responsen har varit snabb. I en del andra kommuner beskrivs samarbetet med Polismyndigheten som ”både bra och mindre bra”. Här menar man att kunskapen hos Polismyndigheten om just hedersrelaterat våld är begränsad.

Inom Uppvidinge kommun anordnas regelbundna möten mellan socialtjänst och skolan. Dessa möten har inte riktats specifikt mot heder men det har ändå varit gynnsamt att mötas, uppger respondenten. Skolan kan också ringa till socialtjänstens mottagningstelefon och rådgöra med personalen. En av gruppledarna på socialtjänsten har arbetat som kurator på en skola i kommunen så där finns en bra ingång.

Nätverken känner till varandra, vissa personer sitter i flera olika nätverk men det är inte alltid rätt personer som sitter i nätverken, anser en respondent. Frågan har diskuterats inom Länsstyrelsens nätverksgrupp. Dock förblir det upp till de enskilda kommunerna och övriga aktörer att utse vilka som ska ingå och vad de ska göra med informationen som tillhandahålles.

→→ **Sammanfattning; samverkan inom länet**

- Samverkan existerar men varierar mellan de olika instanserna
- Det finns ett samarbete mellan socialtjänst och skolor
- Samverkan med Polismyndigheten beskrivs som både bra och mindre bra
- De enskilda kommunerna i länet bör utse relevanta personer som ingår i nätverksgrupper

Kartläggning 2004

Denna kartläggning har dels knutits an till frågeställningar från en tidigare kartläggning om hedersrelaterat våld och förtryck, "Rätten till ett eget liv" från 2004. Studien undersökte förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland flickor och kvinnor upp till 25 år som växer upp i familjer med utländsk bakgrund i Kalmar, Kronoberg och Blekinge län.

Kartläggningen från 2004 rapporterade ett fåtal HRV-ärenden i Kronobergs län, i genomsnitt en till två flickor per kommun²⁷. Här noteras en tydlig skillnad jämfört med aktuell studie. Idag uppger samtliga kommuner i länet att HRV-ärenden förekommit, även om statistiken är bristfällig. Dessutom har förekomsten av utsatthet bland pojkar och män undersökts i denna kartläggning och även här har förekomsten påvisats, dock i varierande utsträckning på grund av otillräcklig statistik.

Några likheter och utmaningar återkommer även i den rapporten, till exempel behov som utbildning av personal, kulturkompetens, definitionen av vad hedersbegreppet innefattar, informationsinsatser i skolor och till föräldrar samt förebyggande arbete med fokus på integration.

En del satsningar borde ha genomförts baserat på de förslag som framkom i kartläggningen. Detta gör att frågan om prioritering återkommer. Syftet med denna kartläggning var inte att följa upp 2004 års kartläggning men en jämförelse är intressant då många likheter i form av behov och utmaningar återfinns.

---

²⁷ Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar, Kronoberg, *"Rätten till ett eget liv" Hedersrelaterat hot och våld*, 2004, sid. 11

3 Sammanfattande diskussion och rekommendationer inför framtida insatser

I detta kapitel görs en sammanfattning av utvärderaren kring det som framkommit. Sammanfattningen som presenteras nedan anger utvärderarens tydligaste plusfaktorer respektive förekommande problem och utmaningar för ämnesområdet. Sammanställningen bör ses som utredarens oberoende bidrag och analys, vilken bygger på de temaområden och frågeställningar som tydliggjorts i tidigare delar. Grundtanken är att på ett översiktligt sätt utpeka de större plus och minus som framträder i dagsläget.

→→ Framgångar/potential

- Nätverket Kvinnofrid Kronoberg utpekas som en viktig resurs i arbetet där information, utbildningar och nätverksträffar anordnas.
- Tingsryd och Växjö kommun har gjort en ökad satsning på området där medel från Socialstyrelsen beviljats för att utveckla arbetet.
- Tre kommuner i länet gör uppföljningar av ärenden, detta underlättar för kvalitetssäkring.
- Erfarenhetsutbyten skulle kunna möjliggöras där kommuner studerar och drar lärdomar från kommuner där särskilda initiativ genomförs.
- En hel del material finns tillgängligt i form av Socialstyrelsens handböcker, Länsstyrelsen i Östergötlands hemsida, stödlinjer, filmer med mera.
- Flertalet aktörer använder bedömningsinstrumenten Sara och Patriark i arbetet.
- Kvinnojourer utpekas som viktiga i sammanhanget, speciellt när det gäller stöd samt att hitta skyddat boende till utsatta.

→→ Problem/utmaningar

- Mörkertalet kring förekomsten av HRV är stort. Det finns ingen officiell eller tillförlitlig statistik att tillgå.
- Flera respondenter påtalar att begreppet hedersrelaterat våld och förtryck inte är helt tydligt.
- Kännedom om könsstympling är bristfällig.
- Oklarheter kring hur man arbetar vidare när HRV-problematiken uppmärksammas.
- Ingen kommun i länet har riktlinjer eller styrdokument för arbetet.
- En majoritet anser att mer utbildning kring kulturkompetens samt bedömningsunderlag för personal behövs.
- Hedersproblematiken är ofta en resursfråga. Kunskapen och prioritering av frågan ser olika ut i länet. En del har stött och uppmärksammat problematiken under några år medan begreppet är relativt nytt för andra.
- Avsaknad av politisk prioritering av frågan.
- Få aktörer nämner att de arbetar utifrån de mänskliga rättigheterna eller

- Många ideella aktörer fokuserar främst på det förebyggande arbetet. Deras insatser skulle kunna nyttjas eller samordnas på ett bättre sätt i länet.
  - Växande intresse från berörd personal finns för att arbeta med frågan.
  - Länsstyrelsen i Kronobergs län kommer att erbjuda en utbildningsdag för bedömning av risk för hedersrelaterat våld (Patriark) i september månad. Myndigheten sprider dessutom annan relevant information om seminarier och konferenser med koppling till HRV.
- barnkonventionen. Våld och förtryck i heders namn är ett brott mot mänskliga rättigheter.
- Viss samverkan mellan socialtjänsten och skolan existerar. Däremot finns inga utarbetade rutiner mellan parterna.
  - En särskild brist som identifierats är att ett flertal respondenter från skolan meddelat att det funnits misstankar om HRV men inga åtgärder vidtogs eftersom eleven valde att inte göra en anmälan. Enligt socialtjänstlagen finns en skyldighet att göra en anmälan vid misstanke om att barn befinner sig i en utsatt situation eller behöver skydd. (SoL 14 kap. 1½)
  - Hedersproblematiken drabbar både kvinnor/flickor och män/pojkar oavsett ålder, nationalitet, religion eller sexuell läggning, men ofta fokuseras det främst på flickor och kvinnor.
  - Gemensam beredskap saknas, till exempel mellan skolor, socialtjänst, Polismyndigheten och andra relevanta aktörer.
  - Kartläggningen från 2004 har en del kopplingar och likheter med denna studie. Framförallt handlar det om de förebyggande insatser som kunde ha genomförts då problemet varken minskar eller försvinner.

Rekommendationer inför framtida insatser

Länsstyrelsen i Kronobergs län har visat att man är bra på att samla aktörer, till exempel via nätverket Kvinnofrid Kronoberg och få medlemmarna att engagera sig. Enligt utvärderaren bör länsstyrelsen även fundera över vilken roll man ska ta i arbetet. Bör det ligga på strategisk eller praktisk nivå? Länsstyrelsen i Kronobergs län har kanske främst fokuserat på operativa insatser i form av nätverksmöten, konferenser och utbildningar. Utvärderaren ser det som en första åtgärd att jobba strategiskt och lyfta upp frågan om hedersrelaterat våld och förtryck på dagordningen såväl som på länsnivå men främst hos varje kommun.

Frågan behöver prioriteras både på chefsnivå samt politiskt och samverkan utökas för att kunna möta behov samt agera i förebyggande syfte. Information om heder finns och medvetenheten har sakta ökat, dock krävs långsiktiga och varaktiga insatser, både inom respektive kommun såväl som i länet. Hedersproblematiken är mångfasetterad och det finns inte enbart en lösning på problemet utan förebyggelsen måste angripas på flera nivåer. Nedan följer ett antal rekommendationer på åtgärder som föreslås inför framtida satsningar på ämnesområdet.

- Framtagande av länsövergripande styrdokument och/eller riktlinjer för gemensam beredskap. Behov finns av att strukturera arbetet för att säkerställa kvalitet och rättssäkerhet
- Skapa system för statistik på området
- Systematisera arbetet genom till exempel bedömningsinstrument och annat underlag för att lättare identifiera HRV-ärenden
- Ta fram en checklista för agerande då HRV framträder
- HRV skulle kunna inkorporeras i befintliga riktlinjer i kommunerna (till exempel inom skolan eller socialtjänsten)
- Ökad satsning på kompetensutbildning (kulturkompetens, bemötande, könsstämpning, lagstiftning etc) av personal i kommunerna samt inom länet
- Utarbeta riktlinjer för uppföljning
- Framtida satsningar bör ta hänsyn till både kvinnor/flickor, män/pojkar samt HBTQ-personer

- Fortsätta nyttja Kvinnofrid Kronoberg som forum för ämnesområdet. Aktören är en viktig resurs där det finns ett utarbetat nätverk av relevanta aktörer
- Informationsspridning på olika språk om hedersrelaterat våld och förtryck, mänskliga rättigheter, jämställdhet, barnkonventionen etc
- Ökat fokus på det förebyggande arbetet kopplat till integration i form av till exempel informations spridning till nyanlända, föräldrar, skola, HVB-hem och andra berörda aktörer
- Satsningar på skolor som ofta möter HRV först
- Utöka samverkan inom länet (både bland offentliga och ideella aktörer) så att resurser och kunskap samordnas på ett bättre sätt, till exempel inom kommuner och nätverksgrupper

Referenser

Socialstyrelsen,
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19317/2014-1-6.pdf> (hämtad 2015-06-10)

Socialstyrelsen, *Vänd dem inte ryggen*, utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck, 2013
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19317/2014-1-6.pdf>, (hämtad 2015-06-10)

<http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/hedersfortryck/Sv/om-hedersfortryck/Pages/default.aspx> (hämtad 2015-06-10)

Nationellt Centrum för Kvinnofrid,
http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Hedersrelaterat_vald_och_fortryck/Hedersrelaterat_vald_och_fortryck__Kunskapsbankens_amnesguide/ (hämtad 2015-06-10)

Rädda Barnen,
<http://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/mer-om-vad-vi-gor/hedersrelaterat-vald/> (hämtad 2015-08-20)

<http://www.raddabarnen.se/om-oss/barnkonventionen/> (hämtad 2015-08-20)

Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Betänkande av utredningen om tvångsäktenskap och barnäktenskap (SOU 2012:35)

<http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/kvinnors-atnjutande-av-manskliga-rattigheter> (hämtad 2015-08-20)

<http://www.jamstall.nu/politik/sveriges-jamstalldhetspolitik/> (hämtad 2015-08-10)

<http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2014/05/faktablad-ju-14.02/> (hämtad 2010-08-20)

<http://dinarattigheter.se/dina-rattigheter/vad-sager-lagen/vad-sager-socialtjanstlagen/> (hämtad 2015-08-10)

<http://www.regeringen.se/contentassets/2a26913591f24fee99b910d3ceac4bd1/strategi-for-att-starka-barnets-rattigheter-i-sverige-s2010.026> (hämtad 2015-08-10)

<http://www.hedersfilm.se/hedersfilm.se/Honour.html>

<http://patalom6.se/biograf/klamd-mellan-tva-kulturer>

Länsstyrelserna i Blekinge, Kalmar, Kronoberg, *"Rätten till ett eget liv"* Hedersrelaterat hot och våld, 2004

Bilaga 1. Förekomsten av HRV i Kronobergs län 2014-2015

Kommun	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
Alvesta	Ingen statistik förs i kommunen. Dock har man haft ärenden där främst flickor i åldrarna 13-15 har blivit utsatta. Ett fall av könsstympning har förekommit. Ingreppet utfördes i hemlandet men uppdagades på skolan då flickan fick komplikationer.	Anmälan görs till socialtjänsten, stöd från skolkurator, samtalsstöd. Förmedlar och samarbetar med kvinnojourer	<ul style="list-style-type: none"> • Ingår i Länsstyrelsens Kvinnofridnätverk • Planerar en utbildningsdag på temat Heder för IFO i maj månad 2015 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap och information om HRV behövs. • Skolan borde ingå i Kvinnofridnätverket • Inget formellt samarbete med aktörer kring ämnesområdet • Temadagar i skolor • Mer redskap och underlag för att upptäcka fall • Våga ta upp frågan
Lessebo	Socialförvaltningen för statistik och sedan 2014 har fyra ärenden noterats. Enbart kvinnor som utsatts (såvitt man vet), både minderåriga och över 18 år. Några fall har även inträffat i skolan (på gymnasienivå), dock förs ingen statistik inom skolan.	Skyddat boende, stödsamtal, remitterar till Familjefrid. Man erbjuder familjebehandlare	<ul style="list-style-type: none"> • Ingår i Länsstyrelsens Kvinnofridnätverk • En socialsekreterare fungerar som kontaktperson i Familjefrid, där har information och utbildning införskaffats • Använder sig av LST Östergötlands material samt Socialstyrelsens handböcker om utsatta grupper • Socialförvaltningen utgår ifrån Sara och Patriark material men har ej genomgått utbildning 	<ul style="list-style-type: none"> • Förebyggande arbete riktat mot unga killar är önskvärt • Förebyggande arbete inom flera områden som fritids, HVB-hem etc. • Informera nyanlända om värdegrunder • Informera under SFI-undervisningen • Ingen avsatt tid för HRV, en utredartjänst är önskvärt för att styra upp arbetet • Kompetensutveckling • Föra dialog med föräldrar

Kommun	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
Ljungby	Socialförvaltningen meddelar att ärenden uppkommit men har ingen statistik över dessa. På en gymnasieskola i Ljungby känner man till minst ett fall i år. Skolkuratoren har även hört från lärare att vissa elever är oroliga för tvångsäktenskap men inga anmälningar har gjorts. Skolan för ingen statistik över dessa fall.	Stöd genom skolkuratorer, Skolan tar kontakt med socialtjänsten vid behov. Förmedlar kontakt till Kvinnojourer. Hänvisar till Familjefrid Kronoberg	<ul style="list-style-type: none"> • På skolor delar man ut material och broschyrer från Polismyndigheten och Länsstyrelsen kopplat till HRV 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap saknas, ofta uppmärksammas ärenden när det redan är akut • Tidiga informationsinsatser t.ex. i samband med bosättning i kommunen • Ömsesidig kunskap om varandras kulturer • Information under föräldrautbildningar • Bättre samverkan i kommunen samt mellan statliga myndigheter, alla har olika regelverk
Markaryd	Socialförvaltningen noterar fem HRV-ärenden för 2014-2015. Fyra kvinnor samt en man utsattes i åldrarna 19-30 år. Inga rutiner för att föra statistik finns men fallen betecknas som Kvinnofrid eller HRV i datasystem.	Hjälp med tillfälligt eller skyddat boende, råd och samtalsstöd	<ul style="list-style-type: none"> • Två anställda på socialförvaltningen arbetar med frågan • Använder metoden Sara och Patriark • Personal har genomgått utbildningar kopplat till området 	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbete med skolan skulle kunna utökas • Alla myndigheter prioriterar inte området • Jobba mer med ensamkommande flyktingbarn i förebyggande syfte

Kommun	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
Tingsryd	Socialförvaltningen meddelar att man stött på ett flertal ärenden under 2014-2015, ingen statistik förs. I ett ärende handlade det om könsstympning, ett annat berörde arrangerat äktenskap. Individer både under och över 18 år har drabbats. På gymnasieskolan har man inte noterat några ärenden för 2014-2015. Skolsköterskor har varit i kontakt med flickor som blivit utsatta för könsstympning, ingreppet skedde i hemlandet. Ett fall berörde en ung kvinna som var orolig för arrangerat äktenskap, dock valde personen att inte göra en anmälan.	Stöd från skolkuratorer, kontakt med socialtjänsten. Socialförvaltningen ingår i Kvinnofridnätverket Täta kontakter med Familjefrid och Länsstyrelsen i Kronoberg	<ul style="list-style-type: none"> • Broschyrer finns på gymnasieskolan • En del skolpersonal deltog på konferens i Sthlm där LST Östergötland presenterade sitt arbete på HRV-området • Kommunen har nyligen beviljats medel från Socialstyrelsen för att arbeta mer med HRV. Två personer kommer jobba deltid med detta • Finns planer på att skapa riktlinjer och checklistor för arbetet 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen skulle behöva ha en handlingsplan eller övergripande kunskap • Skolan, socialen och Polismyndigheten skulle kunna ha gemensam beredskap • Utbildning i skolor • Viktigt att uppmärksamma både kvinnor och män, män kan vara lika utsatta • Omsorgspersonal skulle behöva ta del av informationen
Uppvidinge	Socialförvaltningen meddelar att tre ärenden uppkommit under tidsperioden 2014-2015. Individerna har varit både under och över 18 år. Ett fall berörde tvångsgifte, i ett av fallen har en minderårig kille utsatts. Kommunen har ingen sökbar statistik.	Skyddsplacering, stödsamtal, samarbete med Kvinnojourer, har använt sig av externa aktörer för att bedöma risker	<ul style="list-style-type: none"> • Inom arbetsgrupper på IFO finns personal som visat intresse och genomgått utbildningar • Ingår i nätverket Kvinnofrid Kronoberg • Använder metoderna Freda och Patriark för att kartlägga • Använder sig av den nationella hjälplinjen 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatta utbildningsinsatser • Samarbete mellan andra socialtjänster kunde utökas • Förslagsvis utbilda hela arbetslag för att bli bättre på att upptäcka problematiken

Kommun	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
Växjö	Förvaltningen för Arbete- och välfärd har uppskattningsvis haft mellan fem till tio ärenden för perioden, respondenten därifrån meddelar att hen handlagt tre ärenden. En man utsattes bl.a. Ingen officiell statistik förs. På en gymnasieskola har två fall identifierats under tidsperioden, båda inbegrep kvinnor över 18 år.	Hjälp med skyddat boende, samtalsstöd, ekonomiskt bistånd	<ul style="list-style-type: none"> • Använder Patriark vid riskbedömningar • Ingår i nätverket Kvinnofrid Kronoberg • En gymnasieskola har hälsoteam där skolkuratorer och skolsköterskan jobbar nära • Gymnasieskolan har material och broschyrer om HRV 	<ul style="list-style-type: none"> • Tar tid att hitta plats på kvinnojourer, platser behöver utökas, bättre samarbete med andra kommuner behövs • Kunskapsutveckling • Svårt att hitta duktiga tolkar • Kulturell förståelse • Önskvärt att inkludera sjukvården mer • Samordning mellan aktörer behöver stärkas • Prata med föräldrar
Älmhult	Socialförvaltningen har haft fem ärenden. En man blev utsatt. Tre av fallen var snarlika filmen "Heder" som visades under Kvinnofridsträffen 24/4/2015. Ingen allmän statistik förs. En kurator på en gymnasieskola berättar att hen stött på sex fall, två utav dessa var pojkar. Ingen statistik förs i skolan. Åldersmässigt har individer både under och över 18 år utsatts.	Stödsamtal, skyddsboende, förmedlar nätverkskontakter, informerar om olika verksamheter och stödlinjer	<ul style="list-style-type: none"> • Två anställda på socialförvaltningen ska börja jobba förebyggande med HRV • Blev nyligen medlem i nätverket Kvinnofrid Kronoberg • Skolan och socialförvaltningen påbörjade arbete med att skissa upp en handlingsplan, dock har denna inte slutförts • Skolan erbjuder broschyren "Jag får gifta mig med vem jag vill" (från Ungdomsstyrelsen) i sitt väntrum 	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning i Patriark (personal kommer att få det framöver) • Nationellt eller regionalt styrdokument som alla kan utgå ifrån • Involvera föräldrar • Bättre information till skolor • Stöd från regionen och Länsstyrelsen för att säkerställa rutiner i arbetet • Bättre samverkan mellan socialtjänsten och skolor • "Utbildningar har vi fått, men hur går vi vidare"?

Övriga aktörer	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
<p>Landningsbanan (Växjö kommun)</p>	<p>Tvångsäktenskap och arrangerade äktenskap förekommer men det är svårt att ange en siffra. Ibland vänder sig tjejer till hälsokommunikatören vid problem pga. könsstympling (oftast utförd i hemlandet).</p>	<p>Erbjuder man samhällsinformation och utbildning om det svenska samhället.</p> <p>Hänvisar till barnmorska eller sjuk- och hälsovården.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hälsokommunikatören har bl.a. medverkat och uppmärksammat den internationella dagen mot könsstympling i februari varje år • Studiecirkelar med NVB på hälsa och andra ämnesområden har anordnats 	<ul style="list-style-type: none"> • Etablera ytterligare kontakt mellan olika myndigheter och sprida information i Kronobergs län • Ett lämpligt medel hade t.ex. varit via radioprogram (många somalier t.ex. läser inte så mycket men gillar att lyssna på radio) • Länsstyrelsen kan organisera fler föreläsningar och bjuda in barnmorskor eller läkare som pratar om könsstympling, egenvård etc. • Genomföra enkätundersökningar på vårdcentraler där man tillfrågar kvinnor och flickor om de utsatts eller riskerar att utsättas. Det skulle kunna vara ett sätt att kartlägga statistiken

Övriga aktörer	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
<p>Polismyndigheten</p>	<p>Går ej att fastställa. Ingen kodning eller sökfunktion finns för dessa ärenden. HRV kan t.ex. rubriceras under våld i nära relationer, olaga hot, misshandel. När det gäller könsstymning har inget ärende förekommit men respondenten på Polismyndigheten har varit i kontakt med en socialtjänst i länet som funderat på att göra en anmälan kopplat till könsstymning.</p>	<p>Polismyndigheten utreder brottet, utför en hotriskbedömning under förundersökningen. Föreligger det en risk för brott så finns olika möjligheter att införa kontaktförbud, hjälpa till med skyddat boende, erbjuda larpaket, bedömningen görs från fall till fall.</p> <p>Rikskriminalpolisen har en enhet som kan ge råd i dessa ärenden, tillgängligt för alla poliser.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ingår i nätverket Kvinnofrid Kronoberg • Ingen skillnad görs utredningsmässigt, svårt att bevisa HRV-fall. Ofta finns inga vittnen till händelsen, målsägande vill inte medverka, komplexa situationer, hela familjen kan vara inblandad. Svårigheter med att t.ex. säkra bevisningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Polismyndigheten behöver utveckla och utbilda sig i frågan när ärendet väl dyker upp • Medvetandegöra tonåringar. • Utbildning för nyanlända familjer, om t.ex. Mänskliga Rättigheter, vad som gäller i Sverige etc. Ju mer upplysning desto bättre

Övriga aktörer	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
Kriminalvården i Kronobergs län	Ingen statistik finns att tillgå. HRV-ärenden förekommer dock. Ett könsstymningsärende från södra Sverige rapporterades och då aktualiserades frågan. Arrangerade äktenskap förekommer ofta, menar respondenten. Inom IDAP behandlingen framkommer t.ex. klienter som ingått i tvångsäktenskap. I Kronobergs län genomgår i snitt ca 6-8 personer behandlingen varje år.	Genom behandling, t.ex. IDAP programmet (Integrated Domestic Abuse Program), programmet behandlar våld mot kvinnor. Bl.a. så tas könsroller och sexualitet upp. Samordnar med psykiatri, beroendebehandling och socialtjänsten så att individer får rätt stöd.	<ul style="list-style-type: none"> • En personal är specialiserad på HRV-området • Det har tidigare funnits ett nätverk för dessa frågor men pga. av omorganisation är nätverket inte aktivt • Juno Blom, specialist på HRV på Länsstyrelsen i Östergötlands län har utbildad personal på området 	<ul style="list-style-type: none"> • Krävs mycket av den som utreder, Polismyndigheten och handläggare behöver mer specialkompetens • Nationella träffar, som ett exempel nämns en lyckad träff där en polis med invandrarbakgrund berättade om hur man ska bemöta HRV • Könsstymning är ett relativt "nytt" arbetsområde, önskvärt med mer utbildning och diskussionsdagar kring hur man hanterar frågan • Myndighetens ansvar på området är inte tydligt
Familjefrid Kronoberg	Stöter inte på många HRV-ärenden, ingen statistik förs. Individer söker sig främst till Familjefrid pga. våld i nära relationer men ibland upptäckts HRV-kopplingar. Kvinnor som har levt i tvångsäktenskap förekommer. Kvinnan har då levt med mannen i många år men har under tiden utsatts för förtryck.	Stödsamtal samt krisbearbetande samtal erbjuds	<ul style="list-style-type: none"> • Deltar i seminarier och konferenser på området • Använder sig av LST Östergötlands hemsida, ideella jourer som Terrafem dit man kan ringa och rådfråga • Personal är utbildad i Patriark 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturkompetens • Regelbundna nätverksträffar viktigt • Viktigt att hitta kompetenta tolkar som kan frågor kopplat till utsatthet • Samtliga kommuner i länet finansierar Familjefrid men många känner inte till att organisationen finns

Övriga aktörer	Antal identifierade HRV-ärenden 2014-2015	Stöd som erbjuds	Förutsättningar för att arbeta med HRV	Behov och önskvärda insatser
<p>Kvinnojourer (Två kvinnojourer har intervjuats, en i Ljungby och en i Växjö kommun).</p>	<p>Ingen tillförlitlig statistik för HRV-ärenden registreras på någon av jourerna. I Ljungby har man två öppna HRV-fall. Under 2014 ringde sju kvinnor med anledning av HRV till juren i Växjö, siffran är betydligt större än så menar respondenten. Siffran baseras på de som själva uppger HRV, i många fall uppdragas problematiken vid ett senare skede.</p>	<p>Skyddat boende, stödsamtal, språkhjälp, alla jourer har ett kontaktnät över landet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ingår i nätverket Kvinnofrid Kronoberg • Kunskap om myndighetsprocesser, utarbetade kontaktnät • Kontakt med socialtjänster, Polismyndigheten 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsätta utbilda de som jobbar inom myndigheter samt sjukvården • Olika grader av skyddat boende behövs- dock är inte skyddat boende lösningen. Mänskligt stöd viktigt • Utbildningar inom högskoleutbildningar och fortbildning för de som redan jobbar med frågan • Politisk förankring i kommunerna • Utbildning- svårt att kartlägga HRV-ärenden, kan vara mycket komplexa • Samordna och uppmärksamma området hos myndigheter, SFI, vårdinstanser m.fl. • Information gentemot kvinnor- ”rätten till sitt eget liv” • Länsstyrelsen har anordnat bra utbildningar men kanske bör rikta fokus på fler utbildningar för aktörer som inte arbetar inom socialtjänsten

Bilaga 2 - Respondenter

	Respondent	Kommun/organisation	Intervjudatum (via telefon om inget annat anges)
1	Claudio Paredes, skolkurator	Alvesta kommun	4/5/2015
2	Hanna Sjögren socialsekreterare	Alvesta kommun	5/5/2015
3	Anneli Philipsson, gruppleddare/socialsekreterare ekonomiskt bistånd	Lessebo kommun	12/5/2015
4	Pia Dahlberg, rektor	Lessebo kommun	6/5/2015
5	Jenny Samuelsson, socialsekreterare	Ljungby kommun	4/5/2015
6	Christina Ahl, kurator	Ljungby kommun	13/5/2015
7	Renata Caisander, sacionom/familjehemssekreterare	Markaryds kommun	29/4/2015
8	Eva Strömberg, socialsekreterare	Tingsryds kommun	8/5/2015
9	Anita Jonasson, skolsköterska	Tingsryds kommun	13/5/2015
10	Carolina Johansson socialsekreterare	Uppvidinge kommun	13/5/2015
11	Helen Jarlstam, socialsekreterare	Växjö kommun	29/4/2015
12	Pernilla Tor-Persson, kurator	Växjö kommun	11/5/2015
13	Istarlin Ali, samordnare	Landningsbanan, Växjö kommun	8/5/2015 (personligt möte)
14	Josefin Petterson, socialsekreterare	Älmhults kommun	30/4/2015
15	Irene Svensson, kurator	Älmhults kommun	11/5/2015
16	Monika Nielsen,	Familjefrid Kronoberg	4/5/2015

	enhetschef/samordnare		
17	Maria Andersson, verksamhetsledare	Kvinnojouren Blenda	5/5/2015
18	Kerstin Lenander, verksamhetsledare	Kvinnojouren Märta (Ljungby)	4/5/2015
19	Maria Larsson, kurator Elevhälsan Växjö och Kalmar	Linnéuniversitetet	5/5/2015
21	Therese Johansson, verksamhetsledare	Brottsofferjouren	5/5/2015
22	Victoria Carlsson, kriminalvårdsinspektör	Kriminalvården Kronoberg	29/4/2015
23	Christina Severinsson, tillförordnad gruppchef för relationsgruppen	Polismyndigheten	8/5/2015
24	Jeanette Provencher, kurator ungdomsmottagningen	Region Kronoberg	6/5/2015
25	Mona Johansson, barnmorska	Araby Familjecentral, Region Kronoberg	6/5/2015
26	Rodolfo Zuniga, projektledare	Rädda Barnen, Region Syd	6/5/2015
27	Lin Mattsson, flyktingsamordnare	Röda Korset Växjö	4/5/2015
28	Karin Nilsson, projektledare	Nätverket SIP	4/5/2015
29	Sabah Nasra, arbetsledare	Panncentralen	25/5/2015 (personligt möte)
30	Elli Mokus, verksamhetsansvarig	Noaks Ark	22/5/2015
31	Birger Pålsson, överläkare, verksamhetschef kirurgiska kliniken	Region Kronoberg	13/5/2015 (via mejl)

32	Susanne Jansson, utvecklingsledare våld i nära relationer	Länsstyrelsen i Kronoberg	8/6/2015 (personligt möte)
33	Jane Magnerot, teamledare mottagningsenheten Alvesta	Migrationsverket	11/5/2015 (via mejl)
34	Eva Fritzén, barn- och boendesamordnare	Kvinnojouren Blenda	5/5/2015

Bilaga 3 – Ytterligare kontakter

Utöver intervjuer, se bilaga 1, så har ytterligare kontakter tagits med och samtal förts med nedanstående personer/organisationer. Samtalen har inte varit lika omfattande som vid intervjuerna och endast vissa av intervjufrågorna har ställts utifrån svaren kring kännedom om HRV-problematiken. I vissa fall har samtalen innefattat att personerna har lämnat synpunkter och kommentarer och det som framkommit har sedan tagits med i rapporten.

1	Karin Rask, skolsköterska	Markaryds kommun	29/4/2015
2	Laila Claesson, verksamhetschef	Barn och ungdomsmottagningen Växjö	29/4/2015
3	Lena Bolmelind, sektionschef barn och familj	Ljungby kommun	16/6/2015
4	Sara Strömblad, handläggare	Migrationsverket	27/4/2015
5	Ulla Edholm, samordnare asyl- och flyktingärenden	Region Kronoberg	13/5/2015 (via mejl)
6	Sofia Sjöo, verksövergripande samordnare HBTQ och genus	Migrationsverket	9/6/2015 (via mejl)
7	Camilla Ryglert, verksamhetschef	DenBro	28/4/2015
8	Tord Josefsson, kammaråklagare, specialist	Åklagarmyndigheten	11/5/2015 (via mejl)
9	Marie Bonnevier, chefsadministratör	Åklagarmyndigheten	4/5/2015 (via mejl)

Bilaga 4- Intervjufrågor

1. Hur stor är förekomsten av följande företeelser i ert arbete:
  - Individer som blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck:
  - könsstympning:
  - arrangerade äktenskap:
  - tvångsäktenskap:
2. Har ni statistik över anmälningar eller annan information gällande dessa ärenden? Om ja, vad är statistiken för 2014-2015?
3. Vilken bakgrund har individer som ni har kommit i kontakt med (kön, ålder, ursprung)?
4. Hur får ni kännedom om HRV-fall? Vilka tar kontakt med er/gör anmälan?
5. Hur kan dessa individer få hjälp?
6. Om de har fått hjälp, hur ser deras situation ut idag?
7. Vilka förutsättningar har ni för arbetet? (stöd, tid, resurser, nätverk, strategi etc.)?
8. Vilka behov samt svårigheter finns i HRV-arbetet?
9. Vilka insatser anser du behövs?
10. Samverkar ni med andra myndigheter eller organisationer?
11. Övrigt att tillägga?

INSTITUTET FÖR LOKAL
OCH REGIONAL DEMOKRATI

Videum Science Park
351 96 VÄXJÖ

0470 - 77 85 50
info@id-vaxjo.com
www.id-vaxjo.com

**Institutet för lokal och regional
demokrati (ID)**

finns i Växjö och har bedrivit verksamhet i Sverige och världen i över 15 år. ID verkar för att stärka demokrati och värden som kunskap, tolerans, dialog och inflytande.

Våra uppdragsgivare och samarbetspartier utgörs av offentliga, privata och ideella aktörer runtom i samhället.

ID erbjuder idag:

- Extern utvärdering
- Projektledning
- Mångfaldscertifiering
- Förstudier & utredningar
- Utbildning/inspiration
- Skriva projektansökningar

Vi är vana att snabbt kunna ta oss an små och stora uppdrag samt tillhandahålla skräddarsydda produkter som kommer kunden till största möjliga nytta.

ID ägs av de fyra medlemmarna Region Kronoberg, Växjö kommun, Linnéuniversitetet samt Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Välkommen att kontakta oss eller besök vår hemsida för mer information!

INSTITUTET FÖR LOKAL OCH
REGIONAL DEMOKRATI